

Írta: Kis Ildikó

GYÓGYULÓFÉLLEN

Jelen állapot

Sándor 1976. őszén született, anyagmozgató-gépszerelő szakmunkás, targoncavezetői engedélye, személygépkocsi vezetői jogosítványa van. Szakmájában dolgozik, sokat túlórázik hét közben, nettó fizetése 80-90 ezer forint.

2001. januárjában, elmondása szerint 6 hete nem nyúlt droghoz, teljesen tiszta, tevékeny, érdeklődő.

Előzmények

Csecsemőkora óta állami gondozott, vérszerinti családjáról emléknymai sincsenek. Nevelőszülei 5 éves korában, Fótról vitték haza. Egy kedves, jól szituált házaspár fogadta be, a férj ekkor 48, a feleség 45 éves. Velük lakott a férj édesanyja, különbejáratú szobában, aki ekkor 75 éves volt. A gyermekváros sokáig hiányzott Sanyinak, még két évig visszavitték a nevelőszülők Fótra, csak lassan tudott a közösségi nevelésről lemondani.

Iskolában mindig problémás magatartású volt, de társai szerették. Nagyon jól sportolt. Az általános iskola alsó tagozatában nap mint nap tanulni kellett vele, írni- olvasni nehezen tanult, de nem voltak gyakoriak a dislexia-gyanús tévesztései. Hipermotilis, fáradékony, nehezen kezelhető. A kortárs kapcsolatoknak nagy jelentőségük van az életében. Már alsó tagozatos korában törekedett arra, hogy sok házon kívüli programja legyen. Nem sokkal a családba való kerülése után nevelőapja szívinfarktust kap, rokkantossítják.

Felső tagozatban bizonyos tantárgyakból – pl. fizika, kémia, műszaki rajz – elfogadható, sőt néha jó teljesítményt nyújt, a humán tárgyakkal problémái vannak. Már hatodikos-hetedikes korában kezd társaságba, diszkóba, kétes hírű bulikba járni. Előfordul, hogy kaptoson jön haza. Eleinte a család alkoholtartalékát hordja el otthonról, később egyre gyakoribb, hogy értéktárgyait eladogatja – pl. szintetizátor, BMX kerékpár. Gyengébb minőségű tárgyat vesz helyette, s a különbözetet feléli.

Többször, több sportágban figyelnek rá, hogy tehetséges, lehetne atléta, futballista. Egy ízben felveszik a Kispest-Honvéd csapatába is. Sajnos egy sportág mellett sem tart ki és egyáltalán nem él olyan egészséges életmódot, amivel a maximumot ki tudná magából hozni. Egy-egy edzésen megfordul jobb egyesületeknél is, aztán elmarad. Az iskolai sporteseményeken mindig részt vesz és mindig igen jó eredményt ér el.

Nyolcadikos korában évisméltésre bukik, és iskolaváltoztatásra is sor kerül, mert lehetetlenné teszi helyzetét az általános iskolában. Több tanárát leköpte, – állítólag arra figyelmeztették, há nem viseli magát rendesen, elintézik, hogy visszamenjen az intézetbe.

Gyermekkorában testvérei közül Istvánnal tart kapcsolatot, de ez feszültségekkel teljes. István irigyli őt, hogy a nevelőszülői családban mindene megvan. Mikor meglátogatja, kölcsönkéreget tőle hangkazettát, ruhaneműt, aztán semmit nem ad vissza. Szüleiéről csak testvéreinek keresztül kap értesítést, a mai napig nem látta őket. A vér szerinti kapcsolatok felelevenítéséhez a nevelőszülőktől is, tőlem is sok biztatást kapott.

Szakmunkásképzős éveiben a problémák nagymértékben rendeződnek. Osztályfőnökével jó viszonyba kerül. Kisebb-nagyobb problémák akadnak körülötte, de kedvességgel, segítőkészséggel, társadalmi munkával kompenzálja. Gyakorlatokon változó a teljesítménye.

A szakmához jó érzéke van, de nagyon nehezen tud alkalmazkodni, utasításokat végrehajtani.

Lányokkal könnyen alakít ki kapcsolatot, tartós, komoly kapcsolatokra törekszik, melyek ennek ellenére elég rövid intervallumúak. Ennek egyik oka, hogy a kapcsolat elején nagyon jó anyagi és társadalmi helyzetűnek tünteti fel magát, később pedig nem tudja ehhez a feltételeket hosszú távon biztosítani. A lányok pedig becsapottnak érzik magukat.

A társasági életnek továbbra is nagy szerepe van az életében, még a viszonylag jó anyagi helyzetű családdal is állandó összetűzései vannak a diszkóra adott pénz miatt. Sokszor kap a nevelőszülők módos rokonaitól is költőpénzt, s rövid idő alatt elszórakozza.

Közvetlenül a szakmunkásvizsga után besorozzák, a katonaságot látszólag könnyedén viseli. Erre az időre esik a kapcsolat felelevenítése nővérel, Mariettával. Marietta ekkor 24 éves, férjnél van, kisgyermeket nevel. Sándor 1996-ban leszerel, dolgozni kezd, de sajnos egy munkahelyen sem marad meg egy-~ két hónapon túl. Közben a nevelőszülői családban tartózkodó, ekkoriban már 90 éves a „nagyamama”, kétévi fekvőbetegség után meghal.

1997 őszén a nevelőszülői házaspár időt kér beszélgetésre. A megbeszélte időpontban lakásomon megjelennek. Ijedtnek tűnnek, tanácsot szeretnének kérni. Elmondják, hogy Sanyi személyisége nagyon megváltozott. Sokszor, mikor a diszkóból hazajön, feltűnően kedves, közlékeny, nincsen italos lehelete. Pupillája néha olyan nagy, hogy nem is lehet látni eredetileg kék szemét. Időközönként, általuk alig ismert szlenget használva tesz rá célzást, hogy használ anyagot. Nagyon jól keres egy édességgyárban, karácsony előtt 120 ezer forintot is kapott, de még az autóbusz-bérletét sem tudja megvenni, háztartási pénzt nem hajlandó adni. Régebben nagyon szeretett vezetni, nevelőapja megígéri neki, ha egy Trabant, vagy Polski árának a felét megspórolja, a másik felét ő adja hozzá. Sanyit azonban már az autóvezetés sem érdekli. Nevelőapjával elkezdett építeni egy összkomfortos lakást a tetőtérben, már rá sem néz. Hét közben túlorázik, hét végén diszkóban van vagy alszik. A nevelőszülőknek az is furcsa, hogy a fiú néha nagyon hosszú ideig ébren tud maradni. Elmegy este mulatni, egész éjszaka táncol, mikor hazajön, még délelőtt ébren van, ilyenkor sokat beszél, s igazán semmi nem köti le a figyelmét. Nagyon elevennek tűnik, de érdeemben nem csinál semmit. Ezután pedig gyakran egész nap alszik.

Következő héten meglátogatom a családot, Sanyi azokban az órákban ér haza, feldobott, beszédes. Hamar rájön, hogy engem a drogozása érdekel. Ellentmondást nem tűrően, kioktatón elmondja, hogy aki csak könyvből ismeri, annak fogalma sincs róla, mi ez. Ő olyan drogokat fogyaszt, amikkel kapcsolatban nem alakulhat ki testi, csak lelki függősége, de ő annál sokkal erősebb jellem, minthogy ez megtörténjen. A diszkóban mindenki él valamivel, ugyanis reggel hatig nem jön vonat, s valamilyen segédanyag nélkül azt az időt nem lehet kibírni. Igaz, sokaknak előítélete van a drogosokkal szemben, pedig az alkoholisták sokkal rosszabbak. Abnormálisan viselkednek, összehánynak mindent. A fiú viselkedéséből olyan magabiztosság sugárzott, hogy szinte féltem. Látogatásomkor is felmerült, hogy másfél napja nem evett és nem aludt, s hogy ez neki egyáltalán nem hiányzik. Semmi értelmét nem látja annak, hogy megkeressen valamilyen drogszolgálatot, hiszen semmi különös baj nincsen. Igaz, hogy minden munkahelyén csak 1-2 hónapot maradt, de szerinte nem voltak jó munkahelyek, őt kihasználták és nem fizették meg megfelelően.

Egy hónap múlva ismét megkerestem a családot, egy otthonteremtési alapítvány ügyében. Sanyi ekkor zárkózott, morózus, kedvetlen volt. Nevelőszüleivel ellenségesen, vádaskodóan viselkedett. Ezután egy évig a nevelőszülőkkel tartottam csak a kapcsolatot. A nevelőanya úgy érezte, a fiú elkezdett leépülni. Felmerült az is, hogy lehangolta a

nagymama hosszú ideig tartó betegsége, s Sanyinak hiányozhatott az a szeretet, törődés, amit azért nem tudtak megadni, mert a nagymamával foglalkoztak.

1998-ban, tavasszal összefutottunk, Sanyi ekkor arról számolt be, hogy megismerkedett egy kislánnyal, aki neki teljesen megfelelő, de úgy érzi, a lánynak magasabbak az igényei. Szeretné a drogozást abbahagyni. Valamit már csökkentett is az adagon.

Drogközpontok most sem érdeklik, szerinte ott nem is tudják, miről van szó.

1999-ben megkerestem, egy egyetemi évfolyamdolgozat ügyében. Elmondtam neki, hogy nekem segít vele, ha beszél életéről, érzéseiről, mert a szenvedélybetegségről kell dolgozatot írnom. Az érdeklődésnek örült. Úgy tűnik, ő készséggel segít másnak, csak azt nem látja be, ha ő szorul segítségre.

Interjúhelyzetben

Készültem! Kerestem neked iratokat, fényképeket is.

Nagyon kevés emlékem van már Fótról, az azt megelőző időkről egyáltalán semmi. Állítólag anyukám újra férjhez ment, az új házasságából is születtek gyerekei, azokat neveli. A férj ránk nem volt kíváncsi. Nővérem, Marietta tartja a kapcsolatot anyuval, azt mondja, egy tanyán laknak, nagyon szegények, de szeretetben élnek. Állítólag rá hasonlítok. Apámat szem elől veszítettük, semmit nem tudunk róla, azt sem, él-e egyáltalán. Egyszer utána fogok még járni, anyukámat szeretném megkeresni, csak olyan nehéz rászánni magamat.

Nem emlékszem egyáltalán azokra az időkre, mikor még a szüleimmel laktam, és iratom sincsen arról, mikor kerültem tőlük el.

A gyermekvárosban is, s itt is nagyon rossz gyerek voltam. Sokat vertek, itt, ebben a családban is. Főleg anyu (ez esetben az „anyu” a nevelőanya) gyakran szíjjal. Ezt azért nem mondtam el neked, mert mindig tudtam, hogy megérdemeltem, nagyon rossz gyerek voltam. Anyu, ha kiadta a mérgét, nem emlegette fel nekem, mit csináltam, ez jó volt. Azért nem akartam, hogy téma legyen, engem vernek, vagy nem, mert akkor mindig csak a csínytevéseimről lett volna otthon szó. Hogy azért vertek meg, mert ezt meg azt csináltam. Így viszont én nem panaszkodtam el, mennyit vernek, s ők nem mondták el mindenhol, hogy én mennyire rossz vagyok. Tudom, hogy a távollétemben sok mindent elmondtak neked, de ha panaszkodom, hogy vernek, közösen beszéltük volna meg. Anyutól eléggé el is távolodtam. Aput sokkal jobban szeretem. Vele kapcsolatban azért éreztem mindig, hogy nem vagyok a saját gyereke, mert nem érezte a hatalmát felettem. Más gyerekekkel az apja sokkal határozottabb, ha már tíz éves kora körül nem jár haza aludni. Ő csak azt mondta: hát most mit csináljak?

A fő gond a szórakozás körül volt mindig. Már 11-12 éves koromban minden házibulin szeszes italt ittam, néha nem is keveset. A nagymamám volt ezen a legjobban felháborodva, de mindig éreztem, hogy ő szeret a legjobban. Sohasem éreztem, hogy nem vér szerinti nagymamám. Ő mindig azt mondta anyuéknak, kár nekem annyi mindent megvenni, mert eladom, az árát elszórakozom. Anyuék pedig nem tudták megtenni, hogy ne vegyenek meg mindent. Szerintem, ha vér szerinti szüleim lettek volna és látják, mire megy a pénz, azt mondták volna: ezt nem engedjük. Amíg nem térsz jobb útra, nem veszünk semmit. De ők mindig arra gondoltak, ha valamit nem adnak meg, annak tulajdonítom, azért mert csak a nevelőszüleim, így nem mertek semmit megtagadni.

Az ipari iskolában nagyon jól éreztem magam, rengeteg tervem volt. Előfordult hogy, 3-4 tárgyból is bukásra álltam, de tudtam, annyira szeretnek, hogy évisméltésre nem buktatnak. Jogosítványt, targoncavezetői engedélyt szereztem, még a szakmunkásképző ideje alatt. Szakmunkásképző után mindjárt bevonultam, mindenki azt hitte, nekem nagyon

jó a katonaság, pedig nem volt így. Az embert arra nevelték, bárkit tudjon gyűlölni, megölni, ha útban van. Tőlem teljesen idegen ez a világ. Én mindig az örömet kerestem, talán túlzottan is, egyáltalán nem értettem, miért kellene valakit megölnöm, akivel haverkodhatnék is. Hazajöttem, még el sem tudtam helyezkedni, mikor meghalt a nagymamám. Borzasztóan hiányzik, a mai napig. Pedig sokat veszekedtünk, de ő volt az egyetlen, akivel szemben nem éreztem, hogy nem ide születtem.

S mikor elkezdtem dolgozni, beosztottak vasárnapra, szombat este diszkóba akartam menni. Barátaim ekkor már rég drogoztak. Ők mondták, szívdjak egy speedet, akkor fenn tudok maradni egész éjszaka és bírom a következő napot is. Így volt, úgy éreztem, megkétszereztem az időmet. Jut idő szórakozásra és munkára is. Ezután már minden hétvégén drogoztam, néha még heroint is szúrtam magamnak. Aki nem drogozik, nem tudja, hogy az a zene, az anyag együtt az embernek milyen érzést ad! Semmi, de semmi nem hasonlítható hozzá. Néha féktelen boldogságot éreztem, néha nem mást, minthogy nem bánt, nem nyomaszt semmi. Nem érdekel, milyen hülyeségeket mondott a főnököm, vagy hogy ki mit beszél a munkahelyen. Bármi is történt, ami kellemetlen érzést okozott, arra gondoltam, megyek szórakozni, belövöm magam és elfelejtek mindent.

Egy évig tartott ez az állapot: mindig, minden hétvégét belőve töltöttem, vagy aludtam és egész héten azért dolgoztam, hogy ezt tudjam fedezni. Apukám mondta, ha gyűjtök autóra, minden forinthez ad egy másikat. Ha százezret összespórolok, vehetek egy autót, nem érdekelt. Szüleimmel elkezdtem beépíteni a tetőteret, aztán már nekik sem segítettem.

Hétfőn még mindig nyugodt voltam, de szinte semmit sem bírtam enni, aztán egyre ingerültebb, s alig vártam a szombati diszkót, később már péntek este kezdtem a drogos hétvégét.

Már utólag nagyon sajnálom, amennyi pénzt elköltöttem erre, tudtam volna venni rajta egy autót, apukám segítségével nélkül is. Nem hiszem, hogy ennek valami köze is volt az állami gondozottságomhoz: szórakozni, élni akartam, ez volt a lényeg. Minél több mindent megélni, nem a könyvekből tanulni, hanem a valóságban. A céljaimat nem felejtettem el, de arra gondoltam, lesz majd lakásom, családom, autóm, fix munkahelyem, de most szórakozni, élni akarok. S lassanként mindezt egyre üresebbnek éreztem. Már nem érdekelték a diszkóban a drogos lányok, azt néztem, ki az, aki igazán tetszik. Egyre kevésbé kötött le a diszkó, nem érttem, miért maradjak hajnalig. S mikor mostani barátnőmmel megismerkedtem, elhatároztam, hogy abbahagyom, de hát nagyon nehéz. Ki tudok hagyni egy hetet, következő héten is csak egyszer szívok, de nem tudom azt mondani: Sanyi, mostantól fogva semmi. Amiért elkezdtem, a féktelen szórakozásért, az már egyáltalán nem érdekel, de a flasht, azt nem lehet elfelejteni.

Két évvel később

2000. novemberében bátyjával, Istvánnal a gyermekvédő támogatásával házat vesznek. Sanyi 2001. januárjában ismét megkeresett. Ekkor egy viszonylag jó álláslehetősége kínálkozott, amihez számítógépes ismeretre volt szüksége. Megpróbáltam a felvételi beszélgetésig ezt-azt megmutatni neki a gépen. Ekkor már együtt élt egy kislánnyal, hol Sanyiék családjában, hol a lánynál. Elmondása szerint ekkor már 6 hete tiszta, boldog. Úgy érzi, végre megint minden érdekli, új távlatok vannak. Még feledékeny egy kicsit, de napról napra jobb képességűnek érzi magát. Ezt a közlését némi bizonytalansággal fogadtam. Egyáltalán nem voltam benne biztos, hogy valóban megkapaszkodott a felnőtt világban. Igaz, mosolygós, kedves volt, de mindez nem tűnt biztosnak és reálisnak. Megint próbáltam drogambulanciák felé orientálni – sajnos hiába.

Egy-két gondolat....

1. Ha megpróbálom a drogos magatartások közt elhelyezni Sanyi drogozását, akkor a gyakoriságot, függőséget tekintve a rekreációs drogosok közé tartozik. Igaz, munkahelyeit gyakran váltogatta – ez 20 év körüli fiataloknál nem ritka, de vagy bejelentetten, vagy bejelentetlenül, mindig dolgozott. A társadalomtól nem szakadt le, drogozása mindig kontroll alatt volt. A hatósággal sohasem került összetűzésbe, bár sok olyan fiatalal volt társalgóviszonyban, akit jól ismertek a rendőrök.

2. A féktelen szórakozást, a város aranyifjúságához való tartozást nem lehet a drogozásnak tulajdonítani, ez Sanyi életében sokkal korábban kezdődött, mintahogyan a droghoz nyúlt volna.

Sanyi állítása szerint állami gondozottsága egyáltalán nincs összefüggésben a drogos magatartással – ezt én végtelenül szimpatikus vonásnak tartom. Kevésbé tudok boldogulni azokkal a volt állami gondozott fiatalokkal, akik a „szegény árva” szerepében az énrészességet hártják. De nem hiszem, hogy tényleg nem volt összefüggés a drogozás és a GYIVI-s múlt között. Sanyinak egész életét végigkísérte némi identitászavar: ki vagyok, mi vagyok, mit akarok, feltehetően a csecsemőkori kötődési zavar, a szülőkapcsolat hiánya okozta a meghatározó törést. Ezért volt olyan erős a kortárskapcsolatoktól való függés. Mindig kicsit másnak érezte magát azoknál, akik vér szerinti családjukban nevelkednek, s ezzel összhangban volt, hogy máshogy is élt, mint diáktársai. Vérszerinti családjával egész gyermekkorában hártotta a kapcsolatfelvételt, nem akarta magáénak érezni. Húsz éves kora körül, hosszú kihagyás után, mégis felelevenítette kapcsolatát bátyjával, s közösen vettek építési telket is. Nevelőszüleivel Sanyit mély szeretet fűzte össze, de kapcsolatukat mindvégig emocionális félreértések sorozata kísérte. Erről nem tudtak, de talán nem is akartak beszélni. Sanyi inkább elviselte a verést, minthogy szembe kelljen néznie azokkal a gondokkal, amiért nem felel meg az elvárásoknak. Inkább nem kérte a segítségemet, csak ne kelljen az otthoni gondokról komolyan beszélni. Sokszor egyáltalán nem voltak tisztában egymás érzelmeivel.

Pl. a szülők azt hitték, Sanyi akkor érezné, hogy nem az ő gyerekük, ha bármit is megtagadnának tőle. Miközben Sanyi azt látta, egy vér szerinti gyermektől saját érdekében meg tudnak dolgokat tagadni. A nevelőszülők Sanyi egész gyermekkorában nem tudták határozottan meghúzni a határokat, s nem voltak módszereik saját akaratuk érvényesítésére. Értékrendszerüket azonban, pozitív példájuk alapján át tudták sugározni. Sanyinak is fontos, hogy mindig munkahelye, jövedelme legyen, s mindig stabil párkapcsolatra törekedett.

Jellemzőnek tartom azt is, hogy sem nekem, sem a nevelőszülőknek nem tűnt fel, a fiút milyen mély érzelmi szálak fűzik a nagymamához. Azt hittük, miatta nélkülözte a szeretetet, miközben Sanyi úgy érezte, tőle kapta, s halála után rendült meg.

Kamaszkorától fogva meghátrált az igazi feladatoktól, próbatételektől – pl. egy sport mellett sem tartott ki annyira, hogy komoly teljesítményt lehessen tőle elvárni. Gyermekkorában semmilyen kapcsolatot nem tartott szüleivel, nővérével. Csak bátyjával volt kapcsolata, aki szintén nem ismerte szüleit. Sok állami gondozottnál megfigyelhető, hogy nem tud elkötelezett lenni valamilyen jövőképert, ha nincs tisztában múltjával.

Soha nem ismerte el gyengeségét, labilisságát. Most, három év drogozás után úgy érzi, néhány hét alatt befejezte, nem eshet vissza, nincs szüksége segítségre. A dolog jó irányba indult el, rendezett, de egyáltalán nem stabil.

Bibliográfia

1. Rácz József: Ifjúsági szubkultúrák és devianciák. Scientia Humana Budapest, 1998.
2. Dr. Patai Klára: Szenvedélybetegségek Glaxo és a két zsiráf közös kiadása, 1994.

Dr. Rácz József: A Drogfogyasztó magatartás 1988. Medicina